

Motion till riksdagen 2007/08:N14

**av Tina Ehn m.fl. (mp)
med anledning av prop. 2007/08:78**

En effektivare förvaltningsstruktur inom politikområden med strategisk betydelse för nationell och regional konkurrenskraft

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen utifrån de nuvarande riktlinjerna om hållbar tillväxt i Lissabonstrategin ska ge den ekologiska dimensionen i hållbar utveckling en tyngre roll i Sveriges politik för regional utveckling och tillväxt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge tydligare direktiv till de två myndigheterna – för hållbar tillväxt i företag och ökad regional konkurrenskraft respektive för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser – om att den ekologiska aspekten av hållbar utveckling samt Sveriges 16 miljömål ska integreras i verksamheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge de två myndigheterna – för hållbar tillväxt i företag och ökad regional konkurrenskraft respektive för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser – ett tydligt ansvar för att minska nyetableringen av externa köpcentrum samt de negativa effekter på miljö och kommersiell service som detta ger upphov till i gles- och landsbygd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge de två myndigheterna – för hållbar tillväxt i företag och ökad regional konkurrenskraft respektive för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser – ett tydligare ansvar för att tillförsäkra fortlevnaden av etablerade företag i gles- och landsbygd.

Fel! Okänt namn på

Hållbar tillväxt och regional utvecklingspolitik

Begreppet hållbar tillväxt anges i EU:s strategi för tillväxt och sysselsättning, den s.k. Lissabonstrategin, som *tillväxt som bidrar till en hållbar utveckling*, vilket innebär att politiken ska bidra till att nuvarande och kommande generationer erbjuds sunda ekonomiska, sociala och ekologiska förhållanden.

I Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning (skr. 2006/07:23 och skr. 2007/08:23) redovisar regeringen sina ståndpunkter för åtgärder inom ramen för Lissabonstrategin. Som en av riktlinjerna för arbetet anges *hållbart användande av resurser samt stärkande av synergierna mellan miljöpolitik och tillväxt*.

I förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete som trädde i kraft den 1 januari 2008 anges i 3 § att det regionala tillväxtarbetet ska bedrivas i syfte att uppfylla den regionala tillväxtpolitikens mål och främja en hållbar regional tillväxt. De regionala tillväxtprogrammen (RTP) ska enligt regeringens riktlinjer vara regionala program för tillväxt och utveckling där de horisontella målen miljö, jämställdhet och integration ska beaktas i samtliga insatser.

Riksrevisionen har i en rapport granskat den projektverksamhet som bedrivs inom den regionala utvecklingspolitiken (RiR 2005:28). Man kom fram till att miljöaspekter sällan prövas aktivt vid beslutstillfällena och att det är få projekt som är inriktade på att förbättra miljön. För att komma tillrätta med detta problem menar Riksrevisionen att man exempelvis bör stämna av den ekologiska aspekten av hållbar utveckling mot de nationella miljökvalitetsmålen och integrera miljöskyddskraven i utformningen av och genomförandet av strukturfondernas insatser. Orsaken till att miljödimensionen är svagt integrerad i programmen är att de horisontella målen kommer in för sent i beredningen av projektansökningar samt bristande kompetens i handläggningen kring dessa frågor. Riksrevisionen menar därför att man bör *ge projektverksamheten en tydligare inriktning mot hållbar tillväxt, skapa ökad transparens i beslutsfattandet, säkerställa att utvärderingar genomförs, ta initiativ till att projekten blir färre och större, samt öka kontrollen av regelefterlevnaden*.

ITPS gjorde 2006 en utvärdering av RTP och konstaterade att det finns stora svårigheter att integrera hållbarhetsaspekter eftersom det på regional nivå råder osäkerhet kring hur hållbarhetsbegreppet ska kopplas till processer som främjar ekonomisk tillväxt.

Trots att det finns riktlinjer som anger att hållbarhetsdimensionen ska integreras i den regionala tillväxt- och utvecklingspolitiken är det ofta oklart hur detta ska gå till i praktiken. Vi anser därför att de två myndigheterna – för hållbar tillväxt i företag och ökad regional konkurrenskraft respektive tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser – bör få i uppgift av regeringen att ge den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling en tyngre roll i Sveriges politik för regional utveckling och tillväxt.

Sveriges miljömål och regional utvecklingspolitik

Naturvårdsverkets rapport Miljömålen i det regionala utvecklingsarbetet – Synergier och målkonflikter (2006) visar att det finns konflikter mellan Sveriges miljömål och politiken för regional utveckling. Huvudsakligen består konflikterna i *satsningar som leder till ökat tryck på exploatering av mark och resurser (boende, infrastruktur, näringsliv) och satsningar som ger ökat utsläpp från energi-, transport- och jordbrukssektorerna*. Därför anser Naturvårdsverket att man i ett tidigt skede bör göra en analys av eventuella målkonflikter och synergier mellan mål och åtgärder.

Miljömålsrådet presenterade den 31 mars 2008 en utvärdering av miljö kvalitetsmålen och delmålen. Utvärderingen bygger på underlagsrapporter från målansvariga myndigheter. Utredningen ger regeringen underkänt och visar att nio av sexton miljö kvalitetsmål inte kommer att kunna uppfyllas till år 2020. Bland dessa finns målet om begränsad klimatpåverkan.

Det är av största vikt att den offentliga sektorn är ett föredöme i det fortsatta miljöarbetet.

Miljömålsrådet anser att ansvar och befogenheter för miljö målen behöver stärkas och utvecklas på regional nivå. Miljöpartiet instämmer i rådets förslag om att regeringen bör se över hur det regionala och lokala arbetet för att nå miljö målen kan förbättras.

Trots att det i ovan nämnda rapporter påvisats målkonflikter mellan den regionala tillväxtpolitiken och miljö målen och andra mål om hållbar utveckling så problematiseras inte detta över huvud taget i regeringens proposition 2007/08:78. I regeringens skrivelse (2006/07:23) om regional utveckling och tillväxt anges att den regionala utvecklingspolitiken ska inriktas mot att skapa tillväxt, en hållbar utveckling och en god servicenivå i alla delar av landet.

Vi finner det anmärkningsvärt att regeringen inte redovisat några åtgärder kring hur man avser att införliva arbetet för en ekologiskt hållbar utveckling med utgångspunkt i Sveriges 16 miljö mål i de nya myndigheternas verksamhet. Vi anser att regeringen bör ta hänsyn till de brister som tidigare utredningar visat vad gäller integreringen av den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling i den regionala tillväxtpolitiken, särskilt eftersom ekologisk hållbarhet utgör ett av de horisontella målen i den regionala tillväxtpolitiken.

Tydligare myndighetsdirektiv med hållbarhetsperspektiv

I en uppföljning av de regionala tillväxtprogrammen som genomfördes av Nutek 2006 angav flertalet tillfrågade myndigheter att de anser att de uppdrag och resurser de tilldelats i regleringsbrev är otydliga eller otillräckliga. Många myndigheter har svårt att konkretisera vad uppdraget innebär för dem. I en utvärdering av RTP från ITPS (2006) konstaterades också att många län

Fel! Okänt namn på

anser att regeringen gett otydliga direktiv för hur man ska kunna koppla samman hållbarhetsfrågorna med ett ekonomiskt tillväxtperspektiv.

De två nya myndigheterna ska kunna bedriva ett målmedvetet arbete för att nå en regionalt hållbar utveckling och då räcker inte otydliga regleringsbrev. Därför anser vi att regeringen bör sätta upp tydliga målformuleringar i regleringsbreven som anger hur den ekologiska aspekten av hållbar utveckling ska integreras i myndigheternas verksamhet, både vad gäller den löpande verksamheten och i utvärderingsarbetet. Tydliga krav bör ställas på att den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling aktivt ska prövas i varje ärende.

Kommersiell service och ökad externhandel i lands- och glesbygd

Ett varierat utbud av service och handel är en grundläggande förutsättning när det gäller en Orts förmåga att locka till sig investeringar och arbetskraft, men utvecklingen av kommersiell service och handel i Sverige och flertalet OECD-länder går dessvärre mot en mer bilorienterad dagligvaruhandel då fler och fler s.k. externa handelscentrum etableras utanför tätorternas stadskärnor. Denna trend medför att mindre butiker i förorter, stadskärnor och på landsbygden tvingas lägga ned sin verksamhet. Detta är en oroande utveckling med flera negativa konsekvenser ur hållbarhetssynpunkt.

En studie från Chalmers tekniska högskola om effekter av ökade etablering av externa handelscentrum (Effekter av externbaserad handel, särskilt dagligvaruhandel, på trafikarbete och miljö, Hagson, 2003) visar att externhandelsetableringar på kort tid lett till en ökad bilanvändning vid matinköp på bekostnad av cykling och gående. Denna slutsats styrks entydigt av den forskning som bedrivits på området. Studien från Chalmers visar att koldioxidutsläppen för de 29 % av befolkningen som bytt från närbutik till extern stormarknad ökat med 200–1 100 %.

Den konstaterade ökningen av biltrafiken som ökad externhandel ger upphov till kommer även i konflikt med flera av Sveriges miljömål, bl.a. Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning samt God bebyggd miljö. Genom att försämra miljön, öka transportbehovet och utarma variationen i bebyggd miljö motverkar externhandeln en uppfyllelse av dessa miljömål.

Enligt SOU-utredningen Bilen, biffen och bostaden (2005:51) fanns år 2005 ca 320 köpcentrum som tillsammans stod för en tredjedel av all detaljhandelsförsäljning (25 % av dagligvarorna och 50 % av fackhandeln). Utredningen visade också att 59 av landets kommuner hade planer på etablering av ny externhandel och/eller utökning av befintliga anläggningar.

Enligt siffror från Glesbygdsverket förlorade 300 mindre orter sina sista livsmedelsbutiker under perioden 1996–2001 på grund av ökad extern handelsetablering. Denna utveckling slår mest mot icke bilburna, äldre, sjuka och handikappade. Glesbygdsverket krävde därför redan 2002 en utredning kring möjligheten att införa ett tillfälligt stopp för större handelsetableringar utanför

Fel! Okänt namn på

tätorter. Sverige har till skillnad från de andra nordiska länderna inte någon central reglering av utbyggnaden av externhandel. I Norge, Danmark och Finland finns däremot lagstiftning som i princip sätter stopp för etablering av större köpcentrum utanför tätorterna.

En fortsatt etablering av externa köpcentrum i den takt vi sett hittills skulle kraftigt försämra tillgången på kommersiell service i mindre orter och verka kontraproduktivt för en hållbar utveckling hos småföretag i gles- och landsbygd. Detta skulle i förlängningen få negativa konsekvenser för tillväxten i hela landet. Ett fortsatt ökat bilberoende i anslutning till detta skulle dessutom ytterligare försvåra uppfyllelsen av klimatmålet.

För att nå en hållbar samhällsutveckling och samtidigt nyttja den utvecklingskraft och tillväxtpotential som finns i gles- och landsbygden anser vi att regeringen bör ge de två myndigheterna ett ansvar för att minska nyetableringen av externa köpcentrum samt de negativa effekter på miljö och kommersiell service som detta ger upphov till i gles- och landsbygd.

Regeringen skriver i sin proposition att den nya myndigheten för hållbar tillväxt i företag och ökad regional konkurrenskraft bör verka för *fler och växande företag* i alla delar av landet. Den nya myndigheten ska enligt förslaget i propositionen ansvara för frågor om kommersiell service (som Konsumentverket ansvarar för i dag), och offentlig service (som Glesbygdsverket ansvarar för i dag).

Vi anser mot bakgrund av det som sagts ovan att regeringen även bör ge de nya myndigheterna i uppdrag att tillförsäkra fortlevnaden av *redan etablerade företag* i framför allt lands- och glesbygd och se till att nyetablering av externhandel inte bidrar till att konkurrera ut små lokala företag.

Stockholm den 2 april 2008

Tina Ehn (mp)

Lage Rahm (mp)

Per Bolund (mp)